

Huiszwaluwen in Zutphen.

De huiszwaluwen zijn sinds half april terug in de binnenstad van Zutphen! Het vrolijke gekwetter klinkt weer volop.

Boven de Waterstraat en Kuiperstraat vliegt regelmatig een groepje van zo'n 10 zwaluwen. Als het goed is wordt de groep nog groter. Tussen half april en juni keren de zwaluwen terug uit tropisch Afrika. Vanaf augustus vertrekken ze weer. Half september zie je de laatste groep samscholen en vertrekken uit Zutphen. Alle jonge dieren gaan mee of zijn al eerder vertrokken met een vorige groep. De allerlaatste dieren vertrekken in oktober uit Nederland. Dat is ruime tijd later dan de gierzwaluwen. Die zijn in augustus meestal al allemaal vertrokken.

In de Zutphense binnenstad broeden de huiszwaluwen onder de overkappingen van woningen en gebouwen. Ze broeden in kolonies bij elkaar, maar er zijn ook een aantal enkele nesten op enige afstand van de kolonie te vinden. Ze maken de nesten zelf van klei aan een wat ruwere overstek en overstekken met dwarslatten. Dat biedt houvast en bescherming aan de nesten. Witte of lichte overstekken hebben de voorkeur. Dat geeft minder opwarming en uitdroging van het nest in vergelijking met een donkere kleur, die de warmte van de zon absorbeert.

Meestal bezetten ze direct de nesten, die nog aanwezig zijn. Deze plakken ze een beetje bij met sterk leemhoudende klei. Dat vinden ze op maximaal 200 meter afstand, langs de IJssel of de Berkel. Maar ze maken ook nieuwe nesten van het zelfde materiaal.

De huiszwaluw legt zo'n 4-5 eieren in een nest. De broedperiode is ongeveer 20 dagen en de jonge vogels blijven zo'n 3 weken op hun nest. De ouders vliegen dan af en aan om de jongen te voeren. Insecten zijn het belangrijkste voedsel voor de huiszwaluwen. 1 huiszwaluw consumeert zo'n 9.000 insecten per dag!

Na de broedperiode wordt het nest ook gebruikt door zowel de ouders als de jongen als familienest om te slapen. In een seizoen kan de huiszwaluw 3 keer een nest beginnen. Dat verklaart de langere periode dat ze in Nederland zijn. De gierzwaluw heeft namelijk meestal maar 1 nest. Huiszwaluwen broeden ook in kunstnesten. Maar hebben toch meestal een voorkeur voor zelf gebouwde nesten. Als de klei in de omgeving onvoldoende goed is helpen kunstnesten de dieren wel om te blijven in het eerder verkozen gebied. Op de foto zijn beide typen nesten te zien.

Links een natuurlijk nest en rechts een kunstnest voor de huiszwaluw

De nesten in Zutphen zijn van 1996 tot 2014 geteld. De tellingen zijn gepubliceerd in het jaarboeken van de VWG Zutphen in 2006 en 2014. In de binnenstad waren vooral nesten te vinden op het Stationsplein en pas vanaf 2011 in de Kuiperstraat.

In 2022 ben ik weer begonnen met tellingen. En dit leidde direct tot mijn lidmaatschap van de VWG. De tellingen voldoen nog niet aan een standaard. Ik begon met een fascinatie voor de dieren. Observeren van de dieren en tellen van de nesten, daarna tellen van de nesten met jongen. En alleen in de binnenstad waar ik ook woon. Paar keer per week even de huiszwaluwen bewonderen en tellen maakte dat makkelijker. Vorig jaar heb ik een ritme van 3 formele telrondes ingevoerd op dezelfde tijdstippen als het jaar ervoor. Dan valt er iets te vergelijken en te concluderen. Dit jaar ga ik, samen met een nieuw lid van de VWG ook de straten in Zutphen bezoeken waar voor 2014 nesten zijn geteld. In de binnenstad zijn sinds 2022 meerdere plekken met nesten. In het wandelboekje van de VWG zijn ze opgenomen in de zwaluwwandeling.

In 2022 telde ik totaal een maximum van 86 nesten, in 2023 81 en in 2024 62. De plekken staan onder druk omdat zowel in 2023 als in 2024 een aantal panden met een kleine kolonie aan nesten zijn geschilderd. Daarbij zijn in de meeste gevallen de nesten verwijderd. Ook hebben een aantal bewoners daarna slingers of ander materiaal opgehangen aan de overstekken, dit waarschijnlijk om te voorkomen dat de zwaluwen daar opnieuw nesten maken.

De gemeente heeft, na overleg met het bestuur van de VWG, de bewoners van huizen waar nesten voorkomen geïnformeerd over de beschermde status van de nesten. Ook het bijzondere van het voorkomen van deze dieren langs de IJssel en het belang van behoud van de kolonies in Nederland is toegelicht. Het aantal huiszwaluwen in Nederland heeft in de jaren 70 van de vorige eeuw een grote klap gehad. En het aantal is nog steeds niet hersteld tot op het niveau van voor die jaren. Maar herstel is er zeker wel! Gelukkig zijn er veel bewoners van Zutphen, die enorm genieten van de huiszwaluwen langs de IJsselkade. Ik spreek er veel op mijn wandelingen en teldagen!

In het najaar zal ik voor de website een overzicht maken van alle tellingen die beschikbaar zijn. Met een kaartje van de locaties. Tot dan en geniet vooral live van onze eigen Zutphense huiszwaluwen tot die tijd!

Erica Koning.

Nesten onder een overstek bij het Stationsplein in Zutphen. Met een mestplank eronder om de uitstekende delen aan de gevel schoon te houden van naar beneden vallende vogelpoep.